

پایه گذاران اصلی شرکت اسلامیة

«... رؤسای روحانی ملت و امرای دولت ایران معنی وطن و ترقی آن را شناخته و درصدد ارتقا بدان مدارج عالیة برآمده‌اند. اگر نام مبارک حُجّت‌الاسلام آقا نجفی - مدظله‌العالی - را سرآغاز تاریخ ترقی ایران قرار دهیم، شایسته و سزااست...»
آقا نجفی خود در نامه‌ای به مدیر رونامه حبل‌المتین در تشکر از مقالات او در تأیید شرکت اسلامیة و نیز در پاسخ به چند سؤال او می‌نویسد:
«... از شرحی که فواید شرکت مبارکة اسلامیة و رواج منسوجات درج شده بود، شاکر شدم... و

روزنامه «ثریا» نیز به نقل از «حبل‌المتین» می‌نویسد:

مرحوم آقا نجفی و حاج آقا نورالله در تکوین و حرکت و استمرار شرکت نقشی اساسی داشته، و به‌عنوان بانی و حامی آن، تمام مراحل تکوین آن را زیر نظر داشته‌اند. این موضوعی است که با دقت در اسناد و گزارشهای مطبوعات آن دوره همچون حبل‌المتین، ثریا و... (در سالهای ۱۳۱۶ و ۱۳۱۷ قمری) به خوبی معلوم می‌شود.
سیر تکوین شرکت با بررسی اسناد این چنین می‌شود که مرحوم آقا نجفی بعد از مراسم نماز جماعت در مسجد جامع سلطانی (مسجد شاه) طی سخنرانی مبسوط و مهمی با استناد به آیات و روایات، از مردم می‌خواهد که از مصرف کالاها و منسوجات خارجی خودداری نمایند و به مصرف کالاهای داخلی روی آورند. خبرنگار روزنامه حبل‌المتین طی مکتوبی از اصفهان می‌نویسد:
«... حضرت حجة‌الاسلام حاج شیخ محمد تقی - مدظله‌العالی - [آقانجفی] عنوان مفصلی را من باب ترک منسوجات و مصنوعات خارجه در ترویج امتعه و اقمشة داخله و بیست و هفت مورد در قرآن که منع از معاشرت خارجه است بیانی خیلی مفصل و عنوانی بسیار عام فهم، ارشاد فرموده‌اند... علمای اسلام در این شرکت مقدس شخصاً شرکت مالیه نموده‌اند و از بذل نصایح و تشویق عموم به امتعه اسلامی و دوری از استعمال امتعه خارجه، دقیقه‌ای فروگذار نمی‌کنند... حضرت حجت‌الاسلام آقا نجفی و بندگان ثقة‌الاسلام [حاج آقا نورالله] و جناب آقایان علماء اسلام - سلمهم الله تعالی - در راه این شرکت مقدس از هستی خود گذشته‌اند. از خداوند خواهانیم اینگونه سرپرستان ملت را در پناه خود محفوظ بدارد»^۱

شرکت می‌شود.^۵ چنانچه در سندی که روزنامه ثریا به سال ۱۳۱۷ قمری انتشار داده می‌نویسد: مکتوب

(جناب شریعتمدار آقای حاجی نورالله)

(عماد الاسلام سلمه الله تعالی)

عرض می‌شود که همواره حالات بهجت علامات ملاطفت آیات مسرت بیانات در کمال صحت و استقامت خالی از کسالت و ملالت و نقاهت خواهد بود. ضمناً اینکه ملاحظه مضمون بلاغت مشحون مکاتبات شریفه به توسط جناب ادیب التجار مدیر شرکت اسلامی که منظوری بر اظهار محبت و مودت بود، نمودم. باعث سرور و نشاط و خرسندی و انبساط شد. و الحق عمده برپا شدن شرکت شریفه اسلامی بواسطه بیانات و مقالات با حقیقت که در روزنامجات مطروس و مرتس فرموده و هر هفته گوشزد ارباب هوش و فطانت و صاحبان عقل و زکاوت و دیانت شده. و از نقایص و معایب احتیاج داشتن به البسه ملونه خارجه اطلاع و التفات به هم رسانیده متنبه و آگاه شده‌اند. و این نیست مگر از جهة پاکي طینت و خوشی فطرت. البته باید مؤمنین به مقتضای المؤمن اخ المؤمن و هو مرآته و مبصره و دلیله و هادیه، محاسن و معایب یکدیگر را به نحو خیرخواهی بنمایند. تا محاسن خود را از معایب و نقایص خویش را منزه ساخته. و بر هر یک از اهل اسلام لازم است که به اندازه استعداد خود یداً و لساناً و مالاً بذل جد و جهد و سعی و اهتمام اقدام در انجام این شرکت مبارکه بنمایند. که اسباب ترقی ملت و دولت و باعث ترویج دین و شریعت و علت آسودگی و رفاهت رعیت و موجب صلاح و فلاح و خیر دنیا و آخرت است بنمایند. و پیوسته مترصد ارسال مکاتبات و اطلاع داشتن از شرح حالات بوده و هستم.^۶

مسلمانان انتشار و رواج گرفته، اغلب البسه مردانه از همین منسوجات شرکت اسلامی است. رجاء دارم که عمأقرب از حاجت به دیگران خیلی کاسته شود...»^۲

و در نامه مشابهی به مدیر روزنامه ثریا از وی به خاطر حمایت از اقدامات شرکت تقدیر می‌نماید: «... اگر چه مراسله از شما به داعی نرسیده، ولی همواره مقالات روزنامه ملی شما را که تمام مندرجاتش مبنی بر نصایح و مواظب مشفقانه و پند و اندرز حسنه است، مطالعه و ملاحظه کرده و می‌کنم. و شما را به دعای خیر همیشه متذکرم. خصوص در فقرات شرکت اسلامی که در نمره ۳۳ و ۳۴ شرحی نوشته و کتابچه آنرا درج نموده بودید، خیلی خوشوقت شدم. گمانم این است، اقدام در این عمل خیر امروز به منزله جهاد است و عندالله ثواب و اجر عظیم دارد. چه ملت و امت ناجیه را از احتیاج به کفار مانع بزرگی است... در این مدت قلیل منسوجات شرکت اسلامی بین المسلمین خیلی رواج یافته و ترقی نموده است و بسیار اشیاء و اجناس نفیسه اختراع کرده‌اند. جهت نمونه و یادداشت یک طاقه آغری سفید که از منسوجات شرکت اسلامی است، به توسط حاج میرزا علی نقشینه ارسال خدمت شد که لباس مخصوص عبادت شما باشد و داعی را از دعا فراموش نفرمایید. محمد تقی ابن محمدباقر (آقاجفی)»^۴

اما حاج آقا نورالله به دنبال اعلامیه‌های آقا نجفی مبنی بر آماده کردن مردم برای تحریم و دست کشیدن از منسوجات اجانب و استفاده از امکانات داخلی، علاوه بر صدور اعلامیه‌ها و مکتوبات تاریخی به خاطر وجهه اجتماعی و آزادیخواهی و فعالیت‌های گسترده اصلاحی، فعال مایشاء و دنبال کننده اهداف شرکت شده و محور فکری و هدایت برنامه‌های ضد استعماری

خطوط مبارکه علمای اعلام و حصون اسلام - مدالله ظلالمهم - که فرستاده بودید، زیارت شد. سفارش کردم به جناب معین الاسلام مدیر شرکت مبارکه اسلامی اصفهان، سواد کنند و هر سوادى به بلاد اسلامیان فرستاده شود... رجاء دارم که به حسن اهتمام علمای اعلام و توجه اسلامیان موجبات رواج صنایع و امتعه اسلامیة زیاده بر این، یوماً فیوماً در ترقی و شیوع بشود چنانچه در اصفهان و توابع، لباس اغلب مسلمانان از همین منسوجات و امتعه اسلامیة می‌باشد و رواج دارد. انشاءالله تعالی به طوری شایع خواهد شد، که کفایت عموم اسلامیان را بنماید و اینکه فرموده‌اید حرام نمودن منسوجات و اقمشه دیگران امروز صحیح و مقتضی وقت نیست، این هم صحیح است. حقیر هم از این جهت موافق با سرکار هستم. از داعی و سایر علماء اعلام در منع اظهاری نشده، مسلم است مادامی که امتعه مسلمین کافی و وافی اسلامیان نشوند و عدم احتیاج مسلمانان در استعمال منسوجات دیگر معلوم نگردد، اقدام در منع نخواهد شد. همان است که فرموده‌اید اولاً باید سعی و اهتمام در تکمیل صنایع و امتعه اسلامیة و ترغیب مسلمانان در استعمال نمود...»^۲

و در نامه دیگری، باز او را مورد تکریم قرار داده می‌نگارد:

«... به سرکار و اشخاص مسلمین لازم است هر یک به قدر وسع، جد و جهد داشته که انشاءالله به توجه غیبی حضرت امام عصر (عجل الله تعالی فرجه) پیشرفت شود که مسلمین را حاجت به منسوجات و ملبوسات غیر نباشد، بحمدالله تعالی در این مدت که اهتمام شده، نتایج افکار جنابعالی که موافق با لسان و بیان داعی است وضوح یافته، منسوجات در اصفهان و سایر بلدان

۱. روزنامه جبل المتین، شماره ۲۰، دوشنبه ۱۴ ذی القعدة ۱۳۱۶.

۲. روزنامه جبل المتین، شماره ۱۹، سال هفتم، ص ۱۷.

۳. روزنامه جبل المتین، سال ششم، محرم ۱۳۱۷، شماره ۲۵.

۴. روزنامه ثریا، شماره ۴۷، ۱۰ جمادی الاول ۱۳۱۷ قمری، (۱۶ سپتامبر ۱۸۹۹).

۵. دو مجتهد در ترویج اهداف شرکت برای تشویق مردم اقدام به مشارکت مالی در شرکت می‌نمایند.

ن. ک. به: تصویر شماره (۹) در اسناد آخر کتاب.

۶. تصویر روزنامه های جبل المتین و ثریا در مورد اعلامیه ها و اقدامات دو مجتهد در تأسیس و ترویج حرکت شرکت اسلامیة.